

Vergaderjaar 1987–1988 Nr. 262a

20 318

Gemeentelijke herindeling van Utrecht-West, provinciale herindeling van de gemeente Woerden alsmede gemeentelijke herindeling van Reeuwijk en Driebruggen, gepaard gaande met enige wijzigingen van de provinciegrens tussen Utrecht en Zuid-Holland en Utrecht en Noord-Holland (Herindelingswet Utrecht-West)

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 15 augustus 1988

Bij controle van het nader gewijzigd voorstel van wet tot gemeentelijke herindeling van Utrecht-West, provinciale herindeling van de gemeente Woerden alsmede gemeentelijke herindeling van de Reeuwijk en Driebruggen, gepaard gaande met enige wijzigingen van de provinciegrens tussen Utrecht en Zuid-Holland en Utrecht en Noord-Holland (Herindelingswet Utrecht-West) (kamerstukken I, 1987–1988, 20 318, nr. 262) zijn enkele (technische) onvolkomenheden geconstateerd.

Het betreft hier een tweetal incorrecte grensbeschrijvingen en een ten onrechte niet geregeld zijn van de overgang van archiefbescheiden van de op te heffen gemeenten Mijdrecht, Vinkeveen en Waverveen, en Wilnis naar de nieuwe gemeente De Ronde Venen.

Om bovengenoemde kwesties te corrigeren heb ik een wetsvoorstel tot wijziging van de Herindelingswet Utrecht-West (novelle) voorbereid en voorgedragen aan de ministerraad.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,
D. IJ. W. de Graaff-Nauta

Vergaderjaar 1987–1988 Nr. 262b

20 318

Gemeentelijke herindeling van Utrecht-West, provinciale herindeling van de gemeente Woerden alsmede gemeentelijke herindeling van Reeuwijk en Driebruggen, gepaard gaande met enige wijzigingen van de provinciegrens tussen Utrecht en Zuid-Holland en Utrecht en Noord-Holland (Herindelingswet Utrecht-West)

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN EN DE HOGE COLLEGES VAN STAAT¹

Vastgesteld 2 september 1988

De leden van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat hebben zich beraden op het voorstel van wet Herindeling Utrecht-West. Zij stelden daarover de hieronder geformuleerden vragen en maakten enkele opmerkingen.

ALGEMEEN

Inleidende opmerkingen

De leden van de **C.D.A.**-fractie hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van het voorliggend voorstel. Aan de ene kant waardeerden zij de poging de wetsvoorstellen inhoudelijk te onderbouwen, anderzijds moesten zij tot de conclusie komen dat bepaalde onderdelen van het wetsvoorstel niet zo zeer ingegeven leken door inhoudelijke overwegingen alswel door de noodzaak politieke compromissen te sluiten. Ten einde gemotiveerd hun uiteindelijk stemgedrag te kunnen bepalen wilden de leden enkele vragen stellen die hieronder zijn opgenomen.

De leden van de fractie van de **V.V.D.** hadden met waardering en grotendeels ook met instemming kennis genomen van het voorstel zoals dat de Kamer na de behandeling in de Tweede Kamer heeft bereikt. Hun waardering gold het feit dat het hier een voorstel betrof dat zowel in overeenstemming is met de visie op de gemeentelijke herindelingsproblematiek zoals die door deze fractie steeds op consistente wijze is verwoord als met beleidsvoornemens zoals neergelegd in het Regeerakkoord-1986. Hun waardering ging ook uit naar de wijze waarop de beide betrokken provinciebesturen het intensieve voorbereidende werk hebben verricht. Ten slotte spraken zij hun waardering uit voor de Tweede Kamer omdat hier nu eens een herindelingsvoorstel de Eerste Kamer heeft bereikt zonder dat veelvuldige amendering het voorstel op substantiële wijze heeft verminkt. Het voorstel kon grotendeels hun instemming hebben omdat de meeste gekozen oplossingen in hoge mate steunen op

¹ Samenstelling: Postma (CDA), Buijsert (CDA), Houben-Sipman (CDA), Mastik-Sonneveldt (PvdA), mw. J. H. B. van der Meer (PvdA) (voorzitter), Tjeenk Willink (PvdA), Van Boven (VVD), Talsma (VVD), Vis (D66), Barendregt (SGP), De Gaay Fortman (PPR), vacature (PSP), Schuurman (RPF), mw. Bolding (CPN) en Van der Jagt (GPV).

wezenlijk belangrijke logische argumenten. Op één onderdeel behielden deze leden grote twijfel. In het vervolg van dit verslag wilden zij daarop terugkomen.

De leden van de fracties van **S.G.P.**, **G.P.V.** en **R.P.F.** hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van het wetsvoorstel. Het lid van de **G.P.V.**-fractie vond sterke en zwakke kanten. De leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** wilden voordat zij nader op het wetsvoorstel ingingen hun ernstige bezwaren naar voren brengen tegen de uitermate korte tijd – en nog wel deels binnen het reces gelegen – die voor de totale behandeling van de Eerste Kamer beschikbaar is. Graag wilden zij van de staatssecretaris weten of deze bereid was toe te zeggen dat in de toekomst in voorkomende gevallen ten minste twee maanden voor de behandeling van de Eerste Kamer kan worden gereserveerd. Valt dit in een formele procedureregulering vast te leggen?

De leden van de fractie van het **C.D.A.** hadden de behoefte om, voordat meer specifieke vragen over de verschillende nieuw te vormen gemeenten aan de orde zouden komen, enkele vragen te stellen die een meer algemeen beeld van het voorstel konden opleveren.

– In welke van de op te heffen gemeenten zijn openbare lagere scholen aanwezig en hoeveel leerlingen tellen die scholen?

– Zijn er in de op te heffen gemeenten zelfstandige diensten en afdelingen voor sociale zaken en gemeentewerken en zo ja, in welke?

– Kan de staatssecretaris een kwantitatief onderbouwd schema geven van de mate van oriëntatie van de volgende twee groepen op elkaar:

- a. Driebruggen
- b. Waarder
- c. Papekop
- d. Hekendorp, op

- a. Reeuwijk
- b. Woerden
- c. Oudewater
- d. Bodegraven.

Financiële aspecten

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** wilden in deze inleidende opmerkingen de financiële positie van een aantal nieuw te vormen gemeenten aan de orde stellen. Het was deze leden opgevallen dat die positie niet al te gunstig is. Dit gold naar het oordeel van deze leden met name voor de gemeenten Loenen en Oudewater. Op welke argumenten is naar het oordeel van de staatssecretaris de door haar geciteerde mening van het college van gedeputeerde staten gebaseerd «dat de gemeenten Loenen en Oudewater de financiële gevolgen van de herindeling niet probleemloos zullen doorstaan, maar wel tot een sluitende gemeentebegroting dienen te kunnen komen» (blz. 20 memorie van toelichting)?

Voorts hebben deze leden geconstateerd dat de staatssecretaris in haar toelichting op de eventuele toekomstige financiële situatie van de nieuw te vormen gemeenten, opmerkt dat Loenen zal worden gespaard bij eventueel extra financiële verplichtingen die vergelijkbare gemeenten kunnen worden opgelegd. Geldt dit ook voor Oudewater?

Wat betreft de gemeente Woerden was het de leden van deze fractie opgevallen dat in de gepresenteerde cijfers geen rekening is gehouden

met de nadelige financiële gevolgen van de overdracht van de gemeentelijke nutsbedrijven aan het Provinciaal Energiebedrijf Utrecht van 2 miljoen gulden per jaar. Daarnaast is er natuurlijk sprake van een slechte bodemgesteldheid in de gemeenten Kamerik en Zegveld met dito financiële gevolgen die nu door de gemeente Woerden moeten worden overgenomen. Deze leden zouden de staatssecretaris willen uitnodigen nader op die eventuele toekomstige financiële positie van Woerden in te gaan. Kan voor Woerden eenzelfde uitzonderingspositie gaan gelden als voor Loenen en eventueel Oudewater?

De leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** vroegen intussen of het waar is dat de gemeenteraad van Woerden met genoemde overdracht heeft willen vooruitlopen op het onderhavige wetsvoorstel. Acht de staatssecretaris dat besluit dan niet met deze leden praematuur? Is het desbetreffende raadsbesluit inmiddels goedgekeurd?

Schaalvergroting

De leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** wilden ter inleiding van hun meer specifieke vragen de schaal van het voorstel in zijn algemeenheid aan de orde stellen. Door de regering is tijdens de behandeling in de Tweede Kamer ontkend dat er sprake zou zijn van echt grootschalige oplossingen in onderhavig wetsvoorstel.

Heeft dat standpunt betrekking op de voorgestelde omvang van de heringedeelde gemeenten of op de oppervlakte van het totale gebied dat tegelijkertijd wordt bestreken? Is er in de voorbereiding van het wetsvoorstel een variant aan de orde geweest waarbij wel sprake zou zijn van een grootschalige oplossing? Zo dat het geval is, wil de regering dan de omtrek van dat voorstel aangeven? Zo dat niet het geval is, kan de regering dan een grootschalige oplossing aanduiden om aan te tonen dat het onderhavig voorstel niet grootschalig is.

Zijn overigens de berichten juist, dat het concept-herindelingsplan Utrecht-Oost uitmondt in een opzet waarin de omvang van de toekomstige gemeenten beduidend kleiner zou zijn dan in Utrecht-West. Bestaat er bij de staatssecretaris geen bezwaar tegen het feit dat in één en dezelfde provincie verschillende criteria worden gehanteerd met betrekking tot gemeentelijke herindeling?

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** vroegen intussen welke de bestuurlijke redenen zijn geweest van de staatssecretaris om niet met een voorstel te komen tot samenvoeging van Abcoude, Loenen en Nigtevecht.

SPECIFIEKE VRAGEN

Montfoort

Als de leden van de fractie van de **P.v.d.A.** het juist zagen dan neemt de gemeente Linschoten op dit moment deel aan zevenentwintig gemeenschappelijke regelingen. Na de eventuele samenvoeging van deze gemeente met de gemeente Montfoort en een deel van Willeskop zou dit aantal met slechts twee afnemen. Valt dit gegeven onder het hoofdstuk reductie van bestuurlijk-juridische knelpunten?

De leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** merkten op dat blijkens het streekplan Utrecht de gemeente Linschoten een uitbreidingscapaciteit heeft van zeshonderd woningen. Daardoor zal het aantal inwoners van Linschoten en Snelrewaard uitkomen op minstens zeventuizend. Is deze ontwikkelingsmogelijkheid bij de invulling van het wetsvoorstel in ogenschouw genomen?

Lopik

De leden van de fracties van **S.G.P.**, **G.P.V.** en **R.P.F.** hadden kennis genomen van de opvatting van de staatssecretaris dat voor één gemeente Lopik is gekozen onder meer ook om de samenhang van de maatschappelijke verbanden. De staatssecretaris steunt daarbij waarschijnlijk op de toelichting van het Provinciaal Bestuur van Utrecht, waar wordt gesteld dat er in de Lopikerwaard sprake zou zijn van een geografisch en sociologische eenheid. De gemeenteraden van Benschop en Polsbroek zijn echter van oordeel dat elke verwantschap met de gemeente Lopik ontbreekt. Waaruit blijkt, naar de mening van de staatssecretaris, die geografische en sociologische eenheid in de Lopikerwaard? Is Benschop wat de maatschappelijke verbanden betreft, niet hoofdzakelijk op IJsselstein gericht en Polsbroek op Schoonhoven? Is de relatie met Lopik niet betrekkelijk gering?

Het lid van de **G.P.V.**-fractie voegde daar nog aan toe dat de staatssecretaris heeft gesteld dat gekozen is voor een sterk bestuurlijk draagvlak om daarmee ook te waarborgen het eigen karakter van Benschop en Polsbroek (Handelingen Tweede Kamer 1987/88, blz. 4999). De redenering: «we heffen de gemeente op en daarmee waarborgen we het eigen karakter», lijkt niet erg logisch. Plausibeler zou klinken «we laten de gemeente zelfstandig voortbestaan, want daardoor wordt het eigen karakter meer gewaarborgd». Kan de staatssecretaris het door haar gestelde nader toelichten?

De Ronde Venen

De leden van de **C.D.A.**-fractie vroegen welke specifieke knelpunten naar het oordeel van de regering de handhaving van de zelfstandige gemeenten Waveren en Vinkeveen onmogelijk maken.

Het lid van de **G.P.V.**-fractie citeerde de staatssecretaris bij de behandeling in de Tweede Kamer waar deze ten aanzien van Vinkeveen de verwachting uitgesproken heeft dat de financiële situatie op termijn onder druk had kunnen komen. Kan de staatssecretaris die verwachting nader onderbouwen en met voorbeelden staven? Is naar het advies van de Raad van de Gemeentefinanciën deze verwachting wel gerechtvaardigd?

In de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer gaf de staatssecretaris een knelpuntenrubricering. Welke knelpunten zijn op Vinkeveen van toepassing?

De leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** merkten op dat door de regering zowel in de Krimpenerwaard als in het gebied van De Ronde Venen het hebben van een gezamenlijke taakvervulling (technische dienst en gezamenlijk structuurplan) als argument voor herindeling wordt gebruikt. Vreest de regering niet voor het stagneren of liquideren van een gezamenlijke taakvervulling door kleinere gemeenten elders in het land uit angst voor opheffing bij herindeling?

Een tweedeling in het gebied van De Ronde Venen is afgewezen omdat er dan een uiteenlopend beleid denkbaar is (Handelingen Tweede Kamer 1987/88, blz. 5009). Is deze gedachte ingegeven door de afwijkende opvattingen die thans tussen de huidige drie gemeentebesturen bestaan? Zo dat het geval is, welke voorbeelden kunnen daarvan dan worden gegeven en zijn deze afwijkende opvattingen dan als een knelpunt aan te merken?

Is terecht bezwaar ingebracht tegen de inspraakprocedure bij het voorstel tot vorming van een gemeente De Ronde Venen? Waarom zijn de betrokkenen niet door middel van een hoorzitting geraadpleegd?

Reeuwijk

Bij de leden van de fracties van **C.D.A.**, **V.V.D.**, **S.G.P.**, **G.P.V.** en **R.P.F.** bestond grote ongerustheid over de situatie die zou ontstaan door het samenvoegen van Driebruggen en Reeuwijk. Vooral het ontbreken van een directe wegverbinding van Driebruggen met Reeuwijk leek deze leden een groot bezwaar.

De leden van de **V.V.D.**-fractie merkten op dat nu door de provincies en de regering de keuze gemaakt is en die keuze door de Tweede Kamer is bevestigd om van de gemeente Driebruggen het dorp van die naam en de kern Waarder bij Reeuwijk te voegen, het vooruitzicht moet bestaan dat binnen redelijke termijn een adequate oplossing wordt geboden voor het bereikbaarheidsprobleem dat zal ontstaan tussen beide kernen en het dorp Reeuwijk. Ook de staatssecretaris droeg daarvoor naar de mening van deze leden mede de verantwoordelijkheid. De uitspraken daarover bij de behandeling van het voorstel in de Tweede Kamer boden hun nog onvoldoende duidelijkheid. Welke wegen wil zij met het oog op dit probleem bewandelen?

Is zij tevens bereid op zeer korte termijn in contact te treden met het Provinciaal Bestuur van Zuid-Holland teneinde te bezien of en op welke wijze de provincie Zuid-Holland bereid en in staat is om een oplossing te bieden voor het nijpende probleem van de verbinding Driebruggen-Reeuwijk.

Van harte hoopten deze leden dat het antwoord van de staatssecretaris het hen mogelijk zou maken hun medewerking te verlenen aan het verwezenlijken van de herindelingsplannen die reeds sinds 1979 bestaan.

De leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** memoreerden dat het plassengebied tussen de gemeente Reeuwijk en Driebruggen door beide gemeenten als een praktische barrière wordt beschouwd. Naar de mening van de staatssecretaris, verwoord in haar brief van 27 januari jl., staat de nieuw te vormen gemeente een aantal mogelijkheden ter beschikking om het contact tussen de beide kernen op het gewenste niveau te brengen. In aansluiting op de vorige vragen van de **V.V.D.**-fractie vroegen deze leden welke mogelijkheden de staatssecretaris daarbij voor ogen stonden.

Het lid van de **G.P.V.**-fractie wees op de mededeling van de staatssecretaris dat in het kader van een landinrichtingsplan twee nieuwe wegen worden aangelegd. Kan de staatssecretaris in een kaartbeeld laten zien op welke wijze deze wegen Reeuwijk met Driebruggen zullen verbinden? Is verbinding ten noorden van de spoorlijn Gouda-Utrecht wel een adequate verbinding? Zou een weg direct ten noorden van de Reeuwijkse plassen de onderlinge verbinding niet beter ten goede komen? Kan de staatssecretaris de mening delen dat de kosten van een verbetering van de infrastructuur die een gevolg zijn van deze door beide gemeenten niet gewilde samenvoeging, niet door de nieuwe gemeente Reeuwijk kan en mag worden gedragen?

De gemeente Reeuwijk stelt intussen dat met een simpele verwijzing van de staatssecretaris naar het landinrichtingsplan niet volstaan kan worden. Dit plan heeft immers slechts wegverbetering ten doel ter verbetering van de ontsluiting van aanwezige agrarische bedrijven en beoogt geen interlocale verbindingen tot stand te brengen tussen de woonkernen van de nieuwe gemeenten. Acht de staatssecretaris deze constatering juist?

De leden van de fractie van het **C.D.A.** wilden gaarne een specificatie ontvangen van de knelpunten die op bladzijde 22 van de memorie van antwoord genoemd worden met betrekking tot de gemeente Driebruggen.

De leden van de fracties van **S.G.P.**, **G.P.V.** en **R.P.F.** hadden ook onvoldoende aanknopingspunten bij de aanduiding van de knelpunten als zijnde op bestuurlijk, juridisch en financieel-economisch terrein gelegen, gevonden. Kan de staatssecretaris deze met enkele voorbeelden illustreren?

Voorts merkten de leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** op dat de staatssecretaris toegeeft dat de voorgestelde herindeling niet direct de schoonheidsprijs verdient. Welke oplossing zou dan wel voor deze prijs in aanmerking zijn gekomen?

Het lid van de **G.P.V.**-fractie bracht de passage op bladzijde 23 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer in herinnering, waar gesteld wordt dat de gemeente Driebruggen tot nog toe niet een zodanige maatschappelijke eenheid is dat een splitsing van die gemeente tot onoverkomelijke problemen zou leiden. Welke voorbeelden zijn voorhanden waaruit de «maatschappelijke verdeeldheid» binnen de gemeente Driebruggen blijkt?

Op grond van welke argumenten mag worden verwacht dat de samenvoeging van Reeuwijk met een deel van Driebruggen wel tot een gemeenschappelijke eenheid zal leiden?

Woerden

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** vroegen welke de consequenties zullen zijn voor de omvang van de gemeentepolitie van Woerden van de vergroting van het oorspronkelijk grondgebied van deze gemeente met het grondgebied van de gemeenten Kamerik en Zegveld en het gegeven dat het toezicht van de Rijkspolitie uit Kamerik en Zegveld zal verdwijnen.

Het minderheidsstandpunt van de Gedeputeerde Staten van Utrecht

De vorming van een weidegemeente bestaande uit de huidige gemeenten Kockengen, Zegveld en Kamerik is – zo memoreerden de leden van de fracties van **S.G.P.** en **R.P.F.** – in Gedeputeerde Staten van Utrecht verdedigd. Ook in de Tweede Kamer is deze mogelijkheid uitvoerig aan de orde geweest. Tijdens de openbare behandeling heeft de staatssecretaris nog eens uitdrukkelijk gezegd zich om bestuurlijke redenen vrij sterk aangesproken te hebben gevoeld door deze optie (Handelingen Tweede Kamer 1987/88, blz. 4995).

Is de vorming van de weidegemeente uit louter financiële motieven achterwege gebleven?

Zijn er voorbeelden uit het verleden waarbij financiële motieven de doorslag gegeven hebben om voor een bepaalde variant bij gemeentelijke herindeling te kiezen?

De voorzitter van de vaste Commissie,
Mevrouw J. H. B. van der Meer

De griffier van dit verslag,
Van der Putten